

สรุปรายงานการวิจัยประเมินผล

เรื่อง การประเมินโครงการสัมมนาพัฒนาอาชีพอาสาสมัคร ผู้เกี่ยวข้องกับกรมการพัฒนาคณะภาพชีวิต จังหวัดสตูล

ดลมนรรัตน์ บานา

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการประเมินผลโครงการในครั้งนี้ เพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ เกี่ยวกับการสาธารณสุข ตลอดจนประเมินทัศนคติของ คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด และสัปบุรุษที่มีต่อ วิชาการและต่อโครงการ

การประเมินผลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่ม ประชากรตัวอย่างจากสามอำเภอ คืออำเภอเมือง อำเภอ **ละงู และอำเภอควนโดน** โดยเลือกจากกรรมการอิสลาม **ประจำมัสยิดและสัปบุรุษ** เป็นกรรมการอิสลามประจำ มัสยิด 67 ราย จากเขตเมือง 27 ราย เขตชนบท 40 ราย เป็นสัปบุรุษที่ได้รับคำแนะนำจากคณะกรรมการ อิสลาม จำนวน 108 ราย จากเขตเมือง 55 ราย เขตชนบท 53 ราย เป็นสัปบุรุษที่ไม่ได้รับคำแนะนำ จากคณะกรรมการอิสลาม จำนวน 112 ราย จากเขต เมือง 54 ราย และเขตชนบท 58 ราย ทั้งกรรมการ อิสลามประจำมัสยิด และสัปบุรุษที่เป็นประชากรเป้าหมายเหล่านั้นต้องมีครอบครัวและบุตรแล้วอย่างน้อย 1 คน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS/PC และเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ความดีเพื่อแจกแจงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง
2. การถ้อยละ

3. ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ใช้ในการวัดความรู้ความ เข้าใจและการนำไปใช้

สำหรับผลการประเมินโครงการอาจสรุปได้ดังนี้

ก. ความรู้ของกรรมการอิสลามและสัปบุรุษ เกี่ยวกับการสาธารณสุขหลังจากที่ได้ให้การอบรมหรือ คำแนะนำสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจของกรรมการอิสลาม โดย เฉลี่ยเท่ากับ 82.38%

2. ความรู้ความเข้าใจของสัปบุรุษที่ได้รับคำแนะนำจากกรรมการอิสลาม โดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 69.94%

3. สัปบุรุษที่ไม่ได้รับคำแนะนำจากกรรมการ อิสลาม โดยเฉลี่ยเท่ากับ 63.18%

จากข้อมูลดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นว่า สัปบุรุษ ที่ได้รับคำแนะนำจากกรรมการอิสลามมีความรู้ความ เข้าใจในเรื่องสาธารณสุขมากกว่าสัปบุรุษที่ไม่ได้รับ คำแนะนำจากกรรมการอิสลามจึงเห็นว่าโครงการนี้น่าที่ จะดำเนินการในจังหวัดอื่น ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ครบทั้งห้าจังหวัด

ข. สำหรับการนำความรู้ไปใช้ชีวิตประจำวันสรุป ได้ดังนี้

1. ก่อนอบรม ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ของกรรมการ อิสลามที่นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันเท่ากับ 44.33%

นาง. (ดลมนรรัตน์ บานา). ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เสนอในที่ประชุม ชาติธรรมสุขภาพครั้งที่ 4 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

2. หลังอบรมค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ของกรรมการอิสลาม ที่นำความรู้ไปใช้เท่ากับ 65.53%

3. ก่อนได้รับคำแนะนำค่าเฉลี่ยของสัปบุรุษที่ นำความรู้ไปใช้เท่ากับ 50.53%

4. หลังได้รับคำแนะนำ ค่าเฉลี่ยของสัปบุรุษที่ นำความรู้ไปใช้เท่ากับ 71.68%

จะเห็นว่าหลังจากที่ได้รับ การอบรมคำแนะนำให้ ความรู้เกี่ยวกับสาธารณสุขเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต แล้ว ทั้งกรรมการอิสลามและสัปบุรุษได้นำความรู้ที่ ได้ รับไปใช้ในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้น เป็นการชี้ให้เห็นว่า

โครงการนี้ได้ทำให้กรรมการอิสลามและสัปบุรุษดังกล่าว ได้พัฒนาคุณภาพชีวิตขึ้นอีก

ค. การประเมินทัศนคติ

สำหรับกรรมการอิสลามทั้งในเมืองและใน ชนบท ส่วนใหญ่มีทัศนคติในระดับที่ดีเยี่ยม และระดับ ที่ดีมากต่อโครงการและวิทยากร ส่วนสัปบุรุษในเมือง ส่วนใหญ่มีทัศนคติในระดับที่ดีเยี่ยมต่อโครงการและ กรรมการอิสลาม ขณะที่สัปบุรุษในชนบทส่วนใหญ่มี ทัศนคติในระดับที่ดีมากต่อโครงการและกรรมการ อิสลามดังจะเห็นได้จากตารางดังนี้

ระดับทัศนคติ	กรรมการอิสลาม		สัปบุรุษ	
	เมือง	ชนบท	เมือง	ชนบท
ดีเยี่ยม	85.19(23)	72.5(29)	50.9(28)	43.70(23)
ดีมาก	14.81(4)	25.0(10)	49.1(27)	57.0 (30)
ดี	-	2.5 (1)	-	-

จะเห็นว่าทั้งกรรมการอิสลามและสัปบุรุษส่วน ใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการและต่อวิทยากรของโครง- การจึงอาจสรุปได้ว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่ประสบ

ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์โครงการหนึ่งควรที่จะได้ รับ การสนับสนุนให้ขยายโอกาสในจังหวัดอื่น ๆ ในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ต่อไป

The Evaluation of Seminar on the Roles of The Religious Leaders and the Public Health Officers to Develop the Quality of the Muslims's lives, Satun Province

Dolmanach Baka¹

Abstract

The objectives of this research is to evaluate the members of the Islamic Committee of the Masjid (Mosque) and the population who live near the Masjid (Sabburus) about their knowledge, understanding and practice on the public health, and the researcher also evaluates their attitude toward the Seminar Project and the public health officers.

In this evaluation, the researcher selects the population from three districts : Muang District, La-ngu and Kuandone District, by selecting 67 cases from the member of the Islamic Committee of the masjid, 27 cases from the urban area, 40 cases from the rural area. The researcher also selects 108 sabburuses who were advised by the members of Islamic Committee of the Masjid (55 cases from the urban area and 53 cases from the rural area) and 112 sabburuses who were not advised (54 cases from the urban area and 58 cases from the rural area). All the population who were selected must have a child at least.

The researcher analyses the data by using the computer, SPSS/PC⁺ program and report, the result of the analysis as follow:

1. Frequency
2. Percentage
3. Mean (\bar{x})

The result of the analysis.

The researcher can conclude as follow:

A) Knowledge of the members of the Islamic Committee of the masjid and sabburuses who were advised.

1. Mean (\bar{x}) of knowledge of the members of the Islamic Committee of the masjid = 82.38%

2. Mean (\bar{x}) of knowledge of Sabburuses who were advised = 69.94%

3. Mean (\bar{x}) of knowledge of sabburuses who were not advised = 63.18%

Those data indicate that Sabburuses who were advised know about public health more than Sabburuses who were not advised.

B) The practice about public health in daily life.

1. Before advising, Mean (\bar{x}) of the members of the Islamic Committee in daily life = 44.33%

¹ M.A. (Comparative Religion), Assistant Professor, College of Islamic Studies, Prince of Songkla University.

2. After advising, Mean (\bar{x}) of the practice of the members of the Islamic Committee in daily life = 65.53%

3. Before they were advised, Mean (\bar{x}) of the practice of sabburuses = 50.53%

4. After they were advised, Mean (\bar{x}) of the practice of sabburuses = 71.68%

The data above indicate that, after they were advised about public health, the members of the

Islamic Committee of the masjid and sabburuses increase their knowledge about public health and develop their practice in daily life.

C) The level of the attitude of the members of the Islamic Committee of the masjid and Sabburuses toward the Seminar Project and the public health officers who advised them as table 1

Table 1: shows the level of the attitude

Level of Attitude	the members of Islamic committee		Sabburuses	
	Urban	rural	Urban	rural
Best	85.19% (23)	72.5%(29)	50.9%(28)	43.40%(23)
Better	14.82% (4)	27.5%(10)	49.1%(27)	56.60%(30)
Good	-	2.5%(1)	-	-

The above data show that most of the members of the Islamic Committee of the masjid and sabburuses have the attitude at the best and better level. Consequently, The researcher can

conclude that this project is successful. The government should support by expanding to the otherfour provinces of the southern border provinces of Thailand.

สรุปรายงานการวิจัยประเมินผล

เรื่อง การประเมินโครงการสัมมนาผู้นำศาสนาและ ผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต จังหวัดสตูล

คณมนรจรน บากา

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด จังหวัดสตูล มีความเห็นว่าที่รัฐบาลได้กำหนดนโยบายและทุ่มเทงบประมาณด้วยความพยายามอย่างยิ่งที่จะพัฒนายกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรในทุกภูมิภาคของประเทศได้อยู่ร่วมกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุขตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยนั้น การพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตมักจะประสบปัญหาความยากในทันทีที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดสตูล ซึ่งมีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม การดำเนินชีวิตเป็นไปตามครรลองแห่งธรรมเนียมของศาสนา การยอมรับทัศนคติและกระบวนการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เป็นไปค่อนข้างช้า ส่วนภาวะทางเศรษฐกิจก็อยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดใกล้เคียง

การปลูกฝังแนวความคิดและการสร้างเงื่อนไขในการดำเนินชีวิตเพื่อศักยภาพของประชากรให้มิตผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้นต้องเป็นเรื่องจำเป็น และมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยส่วนรวมเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปแล้วว่า หากประชากรมีการศึกษาดี มีสุขภาพอนามัยดี และปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีแล้ว นั่นก็คือคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากรที่ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนพึงประสงค์ร่วมกัน

กรรมการอิสลามประจำจังหวัด จังหวัดสตูล ยังมีความเห็นอีกว่าคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดเป็นบุคคลระดับผู้นำท้องถิ่นโดยพฤตินัยและนิตินัยที่มีกฎหมายเป็นฐานรองรับ มีบทบาทต่อชุมชนในชนบทและเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสามารถในการที่จะร่วม

พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในท้องถิ่นที่อยู่กระจัดกระจายทุกหมู่บ้าน ผู้ว่าราชการจังหวัดสตูลกล่าวว่าคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นเสาหลักของผู้นำราชการจังหวัดในกิจกรรมศาสนาอิสลาม

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล ได้มีความสำนึกในภาระหน้าที่ที่จะต้องสนับสนุนนโยบายของทางราชการที่ได้พยายามยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทุกภูมิภาคของประเทศไทยให้มีฐานะดีอยู่ดี มีสุขภาพอนามัยดี จึงได้ทำโครงการอบรมสัมมนาผู้นำศาสนาและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตขึ้น โดยมีเป้าหมายที่อหิมาและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดขึ้น เพราะเห็นความสำคัญของบุคคลเหล่านี้ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวได้มีความรู้ความเข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวันได้ และสามารถนำไปถ่ายทอดเผยแพร่แก่สัปบุรุษหรือผู้เกี่ยวข้องในท้องถิ่นของตนได้ โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อส่งเสริมให้ผู้นำศาสนาหรือกรรมการอิสลามประจำมัสยิดได้มีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการที่ตนรับผิดชอบหลักนิตินิติศาสตร์อิสลาม ปัญหาความสะอาด สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ปัญหาอนามัยแม่และเด็กปัญหาการเฝ้าระวังทางโภชนาการของเด็กและปัญหาการสร้างภูมิคุ้มกันโรคเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

1.2.1 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้นำศาสนา

หรือกรรมการอิสลามประจำมัสยิด นำความรู้ ความเข้าใจที่ได้จากการอบรมสัมมนาไปถ่ายทอดเผยแพร่แก่ชุมชนที่ตนอาศัยต่อไปได้

1.2.2 เพื่อช่วยลดปัญหาทุโภชนาการของแม่และเด็ก

1.2.3 เพื่อส่งเสริมให้แม่และเด็กไปรับบริการด้านสุขภาพอนามัยที่สถานบริการสาธารณสุขให้มากยิ่งขึ้น

1.2.4 เพื่อต้องการให้แต่ละครอบครัวมีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาด ปลอดภัยและถูกต้องตามหลักการอิสลาม

1.2.5 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกครอบครัวมีและใช้ส้วมที่ถูกสุขลักษณะตามหลักการอิสลาม

2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน

ผู้ประเมินมิได้มีจุดมุ่งหมายที่จะประเมินโครงการแบบครบวงจรผู้บริหารโครงการได้มอบหมายให้ผู้ประเมิน ประเมินเฉพาะความสำเร็จหลังจากได้ดำเนินโครงการเสร็จเรียบร้อยแล้ว นั่นก็คือประเมินความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และทัศนคติของอิหม่าม คณะกรรมการมัสยิด และสัปบุรุษที่มีต่อวิทยากรและต่อโครงการ

3. ขอบเขตของการประเมิน

ผู้ประเมิน ประเมินความรู้เฉพาะที่เกี่ยวกับการสาธารณสุขในด้านอนามัยแม่และเด็กการเฝ้าระวังโภชนาการของเด็ก การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค การสุขภาพาลสิ่งแวดล้อมเท่านั้น โดยไม่ประเมินหลักนิติศาสตร์อิสลาม ไม่ประเมินการบริหารองค์การ นอกจากนั้นก็ประเมินการนำไปใช้หลังจากที่ได้อบรมหรือได้เรียนรู้แล้ว ตลอดจนทัศนคติที่มีต่อโครงการนี้และต่อวิทยากรผู้ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว

การประเมินผลในครั้งนี้ผู้ประเมินมีขอบเขตจำกัดทั้งด้านเวลาและงบประมาณอีกทั้งผู้วิจัยไม่มีส่วนร่วมในด้านกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการนี้มาก่อน ได้รับมอบหมายให้ประเมินโครงการหลังจากที่โครงการได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ไม่มีการประเมินก่อนหรือระหว่างการดำเนินการแต่อย่างใด จึงไม่เป็นการประเมินแบบครบวงจร

4. นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ประชากรในชนบท หมายถึง ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตสุขภาพภิบาลและเทศบาล

ประชากรในเมือง หมายถึง ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตสุขภาพภิบาลและเทศบาล

ผู้นำศาสนา หมายถึง อิหม่าม คอเต็บ บิลาล และคณะกรรมการมัสยิดผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน สัปบุรุษ หมายถึง ประชากรมุสลิมที่อยู่ในละแวกมัสยิด

5. วิธีการประเมิน

ก่อนที่จะเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Work) ผู้ประเมินได้ศึกษารายละเอียดของโครงการที่เกี่ยวกับการอบรมแก่ผู้นำศาสนาอิสลามและการถ่ายทอดแก่สัปบุรุษในจังหวัดสตูล ตลอดจนหลักสูตรที่อบรมกรรมการอิสลาม เพื่อที่จะได้สร้างแบบสอบถามให้เหมาะสมกับการที่จะประเมินความรู้ การนำไปใช้ และทัศนคติของกรรมการอิสลามประจำมัสยิดและสัปบุรุษที่มีต่อโครงการนี้และวิทยากร ผู้ประเมินจึงได้สร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้น 2 ชุด เพื่อสัมภาษณ์กรรมการอิสลามหนึ่งชุด และเพื่อสัมภาษณ์สัปบุรุษอีก 1 ชุด แล้วทำการทดสอบ (Pre-test) ที่ตำบลควนขัน อำเภอเมือง และตำบลย่านซื่อ อำเภอควนโดน แห่งละ 20 ราย เป็นกรรมการอิสลาม 10 ราย เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น ซึ่งปรากฏว่าแบบสัมภาษณ์ชุดกรรมการ

อิสลามมีความเชื่อมั่นที่ .74 ส่วนของสัปปุรุษมีความเชื่อมั่นที่ .64 ซึ่งนับว่าเป็นที่เชื่อถือได้ จากนั้นก็ได้นำแบบสอบถามทั้งสองชุดไปปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีผสมระหว่างการสุ่มตัวอย่างแบบให้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ให้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) และใช้แบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เลือกอำเภอโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพียง 3 อำเภอ คืออำเภอเมือง อำเภอละงู และอำเภอควนโดน

2. ขั้นที่ 2 เลือกมัศยิดที่อยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล 5 มัศยิด ซึ่งนับว่าเป็นเขตเมือง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ปรากฏว่าได้มัศยิดต่อไปนี้

1. มัศยิดมิมบัง อำเภอเมือง
2. มัศยิดกลางคลอง อำเภอเมือง
3. มัศยิดคุดสน อำเภอควนโดน
4. มัศยิดควนโดน อำเภอควนโดน
5. มัศยิดกลางกำแพง อำเภอละงู

3. ขั้นที่ 3 เลือกมัศยิดที่อยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล ซึ่งนับว่าเป็นเขตชนบทโดยการสุ่มตัวอย่างกระจายแบบง่าย (Simple Random Sampling) เลือกอำเภอละ 2 มัศยิด ปรากฏว่าได้มัศยิดต่อไปนี้

1. มัศยิดบุกิตนุหงา อำเภอเมือง
2. มัศยิดโคกทราย อำเภอเมือง
3. มัศยิดย่านซื่อ อำเภอควนโดน
4. มัศยิดบุกิตยามู อำเภอควนโดน
5. มัศยิดท่ายาง อำเภอละงู
6. มัศยิดดิงหัง อำเภอละงู

4. ขั้นที่ 4 การสุ่มตัวอย่างขั้นสุดท้าย ผู้

ประเมินได้เลือกประชากรเป้าหมายที่จะสัมภาษณ์ โดยการสุ่มตัวอย่างกระจายแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยเลือกกรรมการอิสลามประจำมัศยิดประมาณ 3% ของผู้เข้าอบรมประมาณ 74 ราย เลือกจากกรรมการอิสลามประจำมัศยิดในเขตเมืองมัศยิดละ 6 ราย ส่วนกรรมการอิสลามประจำมัศยิดในเขตชนบทเลือกมัศยิดละ 6 ราย เช่นกัน ยกเว้นมัศยิดในอำเภอเมืองเลือกมัศยิดละ 10 ราย

สำหรับสัปปุรุษที่ได้รับคำแนะนำจากกรรมการอิสลามประจำมัศยิดผู้ประเมินได้เลือกประมาณ 1% ประมาณ 115 ราย และเลือกสัปปุรุษที่ไม่ได้รับคำแนะนำจากกรรมการอิสลามอีกประมาณ 115 ราย เช่นกัน เพื่อจะได้เปรียบเทียบความรู้และการนำไปใช้ของสัปปุรุษสองกลุ่มดังกล่าว

สรุปแล้วประชากรเป้าหมายที่ต้องการมีจำนวนดังนี้

1. คณะกรรมการอิสลามในเขตเมือง จำนวน 30 ราย
2. คณะกรรมการอิสลามในเขตชนบท จำนวน 44 ราย
3. สัปปุรุษที่ได้รับคำแนะนำจากกรรมการอิสลามเขตเมือง จำนวน 60 ราย
4. สัปปุรุษที่ได้รับคำแนะนำจากกรรมการอิสลามเขตชนบท จำนวน 60 ราย
5. สัปปุรุษที่ไม่ได้รับคำแนะนำจากกรรมการอิสลามเขตเมือง จำนวน 60 ราย
6. สัปปุรุษที่ไม่ได้รับคำแนะนำจากกรรมการอิสลามเขตชนบท จำนวน 60 ราย

กรรมการอิสลามและสัปปุรุษที่เป็นประชากรเป้าหมายต้องมีครอบครัวและมีบุตรด้วยแล้วอย่างน้อย 1 คน

หลังจากที่ได้ประชากรเป้าหมายตามจำนวนที่ต้องการแล้ว ผู้ประเมินได้เลือกนักวิจัยผู้ช่วยจาก

นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอละงู 2 คน อำเภอควนโดน 2 คน และอำเภอเมือง 2 คน แล้วอบรมเทคนิควิธีการสัมภาษณ์จนมีความเข้าใจเป็นอย่างดี จึงได้มอบหมายให้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้ประเมินจะเป็นผู้ให้คำแนะนำหากมีปัญหาเกิดขึ้น เมื่อได้ประชากรกลุ่มเป้าหมายครบตามต้องการแล้ว ผู้ประเมินได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งปรากฏ ดังนี้

1. กรรมการอิสลามในเขตเมือง จำนวน 27 ราย และในเขตชนบทได้จำนวน 40 ราย
2. สัปบุรุษในเขตเมืองที่ได้รับคำแนะนำจากกรรมการอิสลาม จำนวน 55 ราย และไม่ได้รับคำแนะนำ จำนวน 54 ราย
3. สัปบุรุษในเขตชนบทที่ได้รับคำแนะนำจากกรรมการอิสลาม จำนวน 53 ราย และไม่ได้รับคำแนะนำ จำนวน 58 ราย

6. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ในการประเมินผลโครงการการอบรมผู้นำศาสนาและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในจังหวัดสตูลนี้ ผู้ประเมินได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS/PC และเสนอผลวิเคราะห์ ดังนี้

1. ความถี่เพื่อแจกแจงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง
2. ค่าร้อยละของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง
3. ค่า \bar{x} ใช้ในการวัดความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง
4. เสนอตารางวิเคราะห์พร้อมทั้งอธิบายผล
5. สรุปผล

7. ผลการประเมิน

7.1 ด้านความรู้ความเข้าใจ

การตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจด้านการสาธารณสุขผู้ประเมินประเมินจากแบบสอบถามข้อ 1-50 คะแนนเต็ม 50 คะแนน (100%)

ผู้ประเมินแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับต่ำ คะแนน 1-17
2. ระดับกลาง คะแนน 18-36
3. ระดับสูง คะแนน 37-50

หลังจากได้รับการอบรมแล้วผลปรากฏว่า

1. ความรู้ความเข้าใจของกรรมการอิสลามโดยเฉลี่ยเท่ากับ 41.19(82.38%) ซึ่งนับว่าอยู่ในระดับสูง

2. ความรู้ความเข้าใจของสัปบุรุษที่ได้รับคำแนะนำจากกรรมการอิสลามโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 34.97 (69.94%) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความรู้ความเข้าใจของสัปบุรุษที่ไม่ได้รับคำแนะนำจากกรรมการอิสลามโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 31.59 (63.18%) ซึ่งอยู่ในระดับกลางแต่น้อยกว่าผู้ที่ได้รับคำแนะนำจากกรรมการอิสลาม

7.2 ด้านการนำไปใช้ในด้านการนำไปใช้ ผู้ประเมินได้ประเมินจากแบบสอบถามข้อ 53.81 ผลการประเมินปรากฏว่าก่อนอบรม ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ของกรรมการอิสลามนำความรู้ไปใช้ 44.33% แต่หลังจากได้รับคำแนะนำได้นำไปใช้ 71.68%

7.3 การประเมินทัศนคติ

ในการประเมินทัศนคติ ผู้ประเมินได้ประเมินจากแบบสอบถามข้อ 82-94 มีทั้งสิ้น 16 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน แล้วแบ่งระดับทัศนคติดังนี้

1. ทัศนคติที่ไม่ดีเลย คะแนน 1-6
2. ทัศนคติที่ไม่ดี คะแนน 17-32
3. ทัศนคติที่ดี คะแนน 33-48
4. ทัศนคติที่ดีมาก คะแนน 49-64
5. ทัศนคติที่ดีเยี่ยม คะแนน 65-80

ผลปรากฏว่ากรรมการอิสลามในเมืองส่วนใหญ่มีทัศนคติในระดับดีเยี่ยมต่อวิทยากรและโครงการนี้มีอัตราร้อยละ 85.19 และอีกร้อยละ 14.81 มีทัศนคติในระดับที่ดีมาก ส่วนในชนบทมีทัศนคติที่ดีเยี่ยมต่อ

วิทยาการและโครงการมีอัตราร้อยละ 2.5 และอัตราอ้อย-
ละ 25.0 ที่มีทัศนคติที่ดีมาก ส่วนสัปปุรุษในเมืองส่วน-
ใหญ่ร้อยละ 50.9 มีทัศนคติที่ดีเชื่อมต่อกิจกรรมการอิสลาม
และโครงการ และร้อยละ 49.1 มีทัศนคติที่ดีมาก ส่วน
ในชนบทร้อยละ 56.60 มีทัศนคติที่ดีมากและร้อยละ
43.40 มีทัศนคติที่ดีเชื่อมต่อโครงการและกรรมการ
อิสลาม

8. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

8.1 สรุปผล

การประเมินผลโครงการอบรมผู้นำศาสนาและ
ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในจังหวัดสตูล
ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความรู้การนำไปใช้
และทัศนคติของกรรมการอิสลามและสัปปุรุษที่มีต่อ
โครงการและวิทยากรผู้ให้การอบรมหรือคำแนะนำ
สำหรับความรู้ของกรรมการอิสลามและสัปปุรุษเกี่ยวกับ
การสาธารณสุขหลังจากที่ได้ให้การอบรมหรือคำแนะนำ
แล้วพอจะสรุปได้ดังนี้

ความรู้ความเข้าใจของกรรมการอิสลามโดย
เฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 82.38% ความรู้ความเข้าใจของ
สัปปุรุษที่ได้รับคำแนะนำจากกรรมการอิสลาม โดยเฉลี่ย
(\bar{x}) มีค่าเท่ากับ 69.94% สัปปุรุษที่ไม่ได้รับคำแนะนำ
จากกรรมการอิสลามโดยเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 63.18
คะแนน ผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นว่า

สัปปุรุษที่ได้รับคำแนะนำจากกรรมการอิสลามมีความรู้
ความเข้าใจในเรื่องสาธารณสุขมากกว่าสัปปุรุษที่ไม่ได้
รับคำแนะนำจากกรรมการอิสลามจึงเห็นว่าโครงการนี้
น่าจะดำเนินการในจังหวัดอื่นๆในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ให้ครบทั้งห้าจังหวัดสำหรับด้านการนำความรู้ไป
ใช้ในชีวิตประจำวันนั้นพอสรุปได้ดังนี้

ก่อนอบรม ค่าเฉลี่ยของกรรมการอิสลามที่นำ
ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันเท่ากับ 44.33% หลังอบรม
ค่าเฉลี่ยของกรรมการอิสลามที่นำความรู้ไปใช้ในชีวิต
ประจำวันเท่ากับ 65.48% ก่อนได้รับคำแนะนำค่า-
เฉลี่ยของสัปปุรุษที่นำความรู้ไปใช้เท่ากับ 50.53%
หลังได้รับคำแนะนำค่าเฉลี่ยของสัปปุรุษที่นำความรู้
ไปใช้เท่ากับ 71.68%

จะเห็นได้ว่าหลังจากที่ได้รับการอบรมให้ความรู้
เกี่ยวกับการสาธารณสุขเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแล้วทั้ง
กรรมการอิสลามและสัปปุรุษได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้
ในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่าโครงการ
นี้ได้ทำให้กรรมการอิสลามและสัปปุรุษดังกล่าวได้
พัฒนาคุณภาพชีวิตขึ้นอีกระดับหนึ่งซึ่งเป็นวัตถุประสงค์
ของโครงการอบรมประการหนึ่งที่ต้องการให้กรรมการ
อิสลามได้นำความรู้ความเข้าใจจากการอบรมไปถ่ายทอด
เผยแพร่แก่ชุมชนต่อไป

สำหรับการประเมินทัศนคติของกรรมการอิสลาม
และสัปปุรุษที่มีต่อโครงการและวิทยากรผู้ให้ความรู้อาจ
สรุปได้ดังตาราง :

ประชากรตัวอย่าง	ดีเยี่ยม (65-80)	ดีมาก (49-64)	ดี (33-48)
กรรมการอิสลาม			
เมือง	85.19(23)	14.81(4)	-
ชนบท	72.5(29)	25.0(10)	2.5(1)
สัปบุรุษ			
เมือง	50.9(28)	49.1(27)	-
ชนบท	43.40(23)	57.0(30)	-

8.2 ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะของผู้ประเมิน มีดังนี้

1. ควรมีการประเมินโครงการให้ครบวงจรตั้งแต่ก่อนอบรมระหว่างอบรมและหลังอบรม
2. ควรประเมินความคุ้มค่าของงบประมาณกับผลที่ได้จากการอบรม
3. ควรให้ผู้ประเมิน(ไม่ว่าใคร)เข้ามีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ ตั้งแต่ก่อนอบรมระหว่างอบรม และหลังอบรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งควรให้ผู้ประเมินมีโอกาสเสนอของบประมาณในการประเมินผลโดยตนเอง
4. ควรบรรจุเนื้อหาของ การสาธารณสุขใน

คู่มือวันศุกร์ พร้อมกับติดตามประเมินผลการอ่านคู่มือของคอเต็บที่มีสยิดด้วยว่าจะได้ผลมากน้อยเพียงใด

5. ควรให้การอบรมแก่กลุ่มสตรีมุสลิม โดยเฉพาะในเรื่องการสาธารณสุขดังกล่าว เพื่อจะได้ขยายผลต่อไป

6. ควรให้การอบรมแก่โต๊ะครูที่มีส่วนในการสอนศาสนาแก่ชาวบ้านที่มีสยิดหรือสุเหร่าเพื่อขยายผลอีกทางหนึ่งด้วย

7. ควรขยายโครงการไปยังจังหวัดต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล. 2534. โครงการสัมมนาผู้นำศาสนาและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. สตูล : สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

ผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล. 2523. รายงานการอบรมสัมมนานุคกลาง. สตูล : ม.ป.ท..

สาธารณสุขจังหวัดสตูล. ม.ป.ป. หลักสูตรที่อบรม. (เรื่องการอนามัยแม่และเด็ก, การโภชนาการ, สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม, การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค) สตูล : ม.ป.ท.

ฮอซาลี มาห์เร็ม. 2535. งานอนามัยแม่และเด็กตามทรรศนะอิสลาม. สตูล : สาธารณสุขจังหวัดสตูล